

SAKSBEHANDLER
Ingrid Melgård
Martine Magdalena Thodesen Sande

VÅR REF.
25/02738-1

DERES REF.

VÅR DATO
30.06.2025

DERES DATO

postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Se mottakerliste

Høring av forslag til forskrift om fredning av Sinsenveien 76, gnr. 85 bnr. 263 - Oslo kommune

Med hjemmel i lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50 (kulturminneloven) § 22a, jf. lov 10. februar 1967 om behandlingssåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) kap. VII og forskrift 15. februar 2019 nr. 127 om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven § 2 (4) foreslår Riksantikvaren forskriftsfredning av Sinsenveien 76 (del av Aker sykehus), 85/263, i Oslo, kulturminne-ID 235844.

Sinsenveien 76 er en del av Aker sykehus, og ble bygget av okkupasjonsmakten som spesiallasarett for tyske offiserer i 1941. Etter annen verdenskrig har anlegget en lang statlig historie; Det var her attføringsordningen ble etablert. Sinsenveien 76 har vært i bruk som internat for opphold under opplæring og utredning (omskolering, attføring) og søknadsbehandling (asyl).

Spesiallasarettet består av fire enkeltfløyer bygget sammen med glassganger, anlagt i U-form omkring et hageanlegg. Anlegget ble valgt ut for fredning gjennom arbeidet med statlige verneplaner.

Sinsenveien 76 skal bygges om og tas i bruk til behandling innen psykisk helse og avhengighet for barn og unge i det nye lokalsykehuset og akuttsykehuset på Nye Aker.

Riksantikvaren har i arbeidet med fredningsforslaget hatt tett dialog med Nye Aker, Sykehusbygg og Byantikvaren om vern og utvikling av Sinsenveien 76.

Eventuelle merknader til fredningsforslaget sendes Riksantikvaren innen 12. september 2025.

Forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer

Fredningen vil gjøres som et nytt kapittel i Forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer. Fredningsforslaget inneholder omfang, kartfesting, formål og begrunnelse for fredning.

Forskrift 9. november 2011 nr. 1088 om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer (Forskrift om kulturhistoriske eiendommer) er en felles forskrift for de av statens kulturhistoriske eiendommer som fredes. Forskriften består av flere kapitler. Bestemmelsene i kapittel 1 er felles forvaltningsregler for de fredete eiendommene, mens kapittel 2,3,4 osv. angir omfang av, og formål med fredningen for den enkelte eiendom og eventuelt særbestemmelser for den aktuelle sektor eller fredning. Forskrift om kulturhistoriske eiendommer [kap. 1 Generelle bestemmelser](#) ble vedtatt 9. november 2011.

Kapittel XX er kapittelet for fredningen av Sinsenveien 76. (I høringen er kapittelet gitt det midlertidige navnet «XX». Endelig nummerering vil fastsettes til vedtaket).

Kapittelet består av fire paragrafer. § XX-1 viser fredningens omfang, § XX-2 gir frist for utarbeidelse av forvaltningsplan, mens § XX-3 omhandler tiltak på bygninger og § XX-4 omhandler tiltak i utomhusanlegg.

Vedlegget til § XX-1 er en del av forskriften og inneholder forslag til omfang, formål og begrunnelse for fredningen av Sinsenveien 76.

Formålet med fredningen

Fredningens formål fremgår av forskrift om kulturhistoriske eiendommer kap. 1, § 1-1, og i vedlegget om Sinsenveien 76 XX-1.

Omfanget av fredningen

Fredningen omfatter hovedbygningens eksteriør, bærende konstruksjoner, og interiøret i peisestuen i vestfløyen. I utomhusanlegget fredes indre hageanlegg, og deler av grøntområdet som omkranser hovedbygningen.

Omfanget av grøntområdet er noe justert etter den godkjente landsverneplanen. Fredningens omfang er harmonisert med Statlig reguleringsplan for Aker sykehus i Oslo kommune, arealplan-ID: NO-201704677 og området som i den er avsatt til hensynssone bevaring kulturmiljø H570_2.

Omfanget med fredningen er nærmere beskrevet i vedlegget til forskriften.

Bestemmelser for de fredete kulturminnene

Forskriften har bestemmelser som skal bidra til å sikre formålet med fredningen. Bestemmelsene fremgår av forskrift om kulturhistoriske eiendommer kap. 1, § 1-3. Kulturminnelovens bestemmelser gjelder utfyllende i tillegg til forskriftens spesielle bestemmelser.

Følger av fredningen

Dispensasjon fra fredningen

Fredningen medfører at det må søkes om tillatelse i forkant av alle typer tiltak som går ut over vanlig vedlikehold eller ordinær skjøtsel, jf. forskrift om fredning av statens kultur historiske eiendommer kap. 1, § 1-4 og kulturminneloven § 15a.

Oppstår det tvil om hva som anses som vanlig vedlikehold eller ordinær skjøtsel, skal Byantikvaren i Oslo kontaktes på forhånd.

Byantikvaren kan i særlig tilfelle gi dispensasjon, ev. på visse vilkår, fra vedtaket om fredning for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep.

Tiltak som eier har fått dispensasjon til, vil i enkelte tilfeller også kreve tillatelse etter plan- og bygningsloven. Eier må avklare dette med kommunen.

Mer informasjon om dispensasjon, vedlikehold og skjøtsel finnes i Riksantikvarens retningslinjer for dispensasjonsbehandling (se [Riksantikvarens nettsider](#)).

Økonomiske og administrative konsekvenser

I samsvar med kravene i forvaltningsloven er følgene av fredningen godt opplyst gjennom fredningsprosessen for eierne. En fredning vil i de tilfeller det ved dispensasjon settes vilkår som fordyrer arbeidet innebære økte kostnader for eier. Privat eier kan etter søknad få helt eller delvis vederlag for denne utgiftsøkningen, jf. kulturminneloven § 15 a, annet ledd.

Forvaltningsansvaret når det gjelder dispensasjonsmyndigheten ligger hos Riksantikvaren eller den Riksantikvaren gir myndighet, som i dette tilfellet er Byantikvaren i Oslo. Ressursbehovet vil avhenge av omfanget av dispensasjonsbehandlinger. Kulturmiljømyndigheten vil håndtere arbeidet med forskriften og kapittel XX innenfor de til enhver tid tilgjengelige ressurser.

Forvaltningsplan

I henhold til SKE-forskriften skal eiendommer i statlig eie ha en forvaltningsplan. Videre er det statlig eier som er ansvarlig for at det utarbeides forvaltningsplan for sine

kulturhistoriske eiendommer. Det er ikke anledning til å gi dispensasjon for tiltak som innebærer vesentlige inngrep i kulturminnet gjennom forvaltningsplan.

Bakgrunn

I 2003 ble prosjektet Statens kulturhistoriske eiendommer opprettet under Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Hensikten var å få en fornyet oversikt over kulturhistoriske eiendommer i statlig eie. Prosjektet ble i 2009 overført til det daværende Miljøverndepartementet ved Riksantikvaren. Formålet med prosjektet ble formalisert gjennom Kongelig resolusjon av 1. september 2006 om «Overordna føresegner om forvaltning av statlege kulturhistoriske eigedommar». Her ble det stadfestet at det påligger samtlige statlige sektorer et ansvar for å vernevurdere sine byggverk og anlegg. Dette gjøres ved at fagdepartementene kartlegger og velger ut byggverk og anlegg i sin(e) sektor(er) i samråd med Riksantikvaren. Vurderingene skal kunne ut i en landsverneplan for hver sektor. For mer informasjon om SKE-prosjektet se [Riksantikvarens nettsider](#).

Sinsenveien 76 var den gang i Statsbyggs eie, og ble behandlet i Statsbyggs landsverneplan, som ble ferdigstilt i 2016. I landsverneplanen ble Sinsenveien 76 valgt ut for verneklasse 1, fredning.

Sammen med øvrige eiendommer i verneklasse 1 i Statsbyggs landsverneplan ble Sinsenveien 76 foreslått fredet av Riksantikvaren i brev av 18.12.2017. På grunn av det da pågående planarbeidet for nye Aker sykehus ble fredningen av Sinsenveien 76 løftet ut av denne prosessen og stilt i bero, jf. Riksantikvarens brev 22.8.2018. Riksantikvaren har hele tiden hatt mål om å frede Sinsenveien 76 som en separat forskriftsfredning når endelig reguleringsplan for Aker sykehus var vedtatt.

Beskrivelse av kulturminnet

Eiendommen ligger i et tidligere jordbruksområde på Sinsen mellom gårdene Tonsen og Sinsen Nordre og er i dag omgitt av tungt trafikkerte ferdselsårer. Sinsenveien 76 er del av Aker sykehus. Sykehuspaviljongene i Sinsenveien 76 ble bygget som spesiallasarett for tyske offiserer i 1941.

Hovedbygningen består av fire fløyer som er bygget sammen med glassganger. Tre av fløyene er anlagt i U-form omkring et hageanlegg. Den fjerde fløyen stikker ut fra hovedfløyens nordre fasade. Fløyene er oppført i panelt lafteplank på støpte kjellere. De er i halvannen etasje, med unntak av midtre del av hovedfløyen, som ble gjenoppbygd med to etasjer etter en brann i 1951, noe som skaper asymmetri i dagens fasadeuttrykk. Alle bygningene har saltak og de fleste takflatene har arker. På midtfløyen er det et sentrisk plassert tårn med spir. I endene av østfløyen og vestfløyen, samt utenfor

peisestuen er det murt opp terrasser. Flere av utgangene er overdekket med små saltaksarker, samt at mange av de steinmurte pyramidetrappene er bevart.

Eiendommen fremstår som et helhetlig anlegg med hage mellom fløyene og en enklere opparbeiding i yttergrensene av tomten. Adkomstveien fra Sinsenveien leder opp til en asfaltert gårdsplass på nordsiden av bygget.

Grøntanlegget ble bygget i tråd med datidens ideer om landskapets og den friske luftens helbredende virkning. Hageanlegget mellom hovedbygningens fløyer ble anlagt samtidig med anlegget og har hagehistoriske trekk typiske for tidsperioden, blant annet symmetrisk utforming, stramme linjer, hellelagte arealer og stier, og store åpne plenflater. Det er aksialt bygget opp rundt midtfløyens midtstilte inngang. Terrengform og beplantning ble brukt til å forme hagerommet med terrasserings. Langs fløyene lå det parallelle gangstier, adskilt med en grønn hekk. Hagen er utformet i samspill med bygningens form, planløsning og opprinnelig funksjon. Grøntområdet rundt bygningene fikk en enklere opparbeiding, og bestod historisk av store åpne plenflater. Langs Sinsenveien er det forstøtningsmur i granitt, og i sørenden av hagerommet er det en natursteinsmur.

Historikk

Den tyske okkupasjonsmakten oppførte Sinsenveien 76 og flere andre sykehusbygninger på Sinsen Kriegslazarett for Wehrmacht. To av sykehusets okkupasjonshistoriske bygninger på Aker sykehus, Bygg 20 og Bygg 60, ble forskriftsfredet i 2012 gjennom Landsverneplan for helse- og omsorgsdepartementet.

Sinsenveien 76 er tegnet av arkitekten Siegfried Reitz (1910-1999), som kom fra Lennep i provinsen Rhinland.

Ifølge en artikkel i Arbeiderbladet 17. desember 1952, planla tyskerne allerede i 1939 å bygge et spesiallasarett for veneriske sykdommer på Sinsen. De første planene skal være datert september 1939, mens den endelige planen med situasjonskart og detaljtegninger skal være datert februar 1940. Tyskerne må derfor ha fått tak i situasjonsplan og foretatt målinger allerede før okkupasjonen av Norge.

Etter frigjøringen 8. mai 1945 ble bygningen benyttet som kaserne for britiske tropper før Statens Evakueringssykehus overtok sammen med Registreringssentralen for omskoling, som holdt til i én fløy fra 1946. 1. november 1947 ble evakueringssykehuset nedlagt, og bygningen, som ble eid av Direktoratet for fiendtlig eiendom, ble lagt ut for salg. Sosialdepartementet overtok bygningen i henhold til Kgl. res. av 28. desember 1947. Etter hvert fikk Registreringssentralen ta i bruk hele bygningen.

I 1947 var det meningen at brakkene skulle være en midlertidig løsning. Aker sykehus hadde utvidelsesplaner og ønsket at brakkene skulle rives, men grunnet mangel på arbeidskraft og materialer, kunne ikke planene realiseres. Sykehuset ønsket derfor selv å ta i bruk brakkene, men under forutsetning av at området ble gjerdet inn, at det ble anlagt ny atkomstvei fra Sinsenveien og at brakkene ble revet når sykehuset selv hadde behov for tomten, gikk sykehuset med på at bygningen kunne brukes til annet formål. Det ble gjort et vedtak på at brakkene kunne brukes midlertidig med hjemmel i bygningsvedtekter for Aker § 6. Samtidig ble det etablert atkomstvei fra Sinsenveien, som også kun skulle være en midlertidig løsning.

Attføringshistorien

Registreringssentralen for omskoling var organisert som en underavdeling av Yrkesopplæringsrådet for håndverk og industri og begynte sitt arbeid i mai 1946. Formålet var å attføre krigsskadde fra handelsflåten som måtte skaffes nye yrker på land. Senere ble arbeidet utvidet til å gjelde alle grupper av krigsskadde, som militærpersoner fra de tre våpenartene, politiske fanger, evakuerte fra Finnmark og flyktninger som var blitt skadd eller syke på grunn av krigshandlinger eller under flukten. Etter et opphold ved Registreringssentralen fikk man et vedtak om yrkesvalg og arbeidsplassering eller opplæring. Også spørsmål av økonomisk art fikk man hjelp til.

Flere av de krigsskadde hadde tuberkulose, og smittefaren medførte behov for egne avdelinger. Dette ble mulig da Registreringssentralen overtok hele bygningen, og fra 1947 ble midtfløyen brukt som nattsanatorium, et bosted for tidligere tuberkuløse som skulle gå kurs, mens annen etasje ble kontorer. Vestfløyen ble rekonvalesenthjem for tidligere tuberkuløse som ennå ikke var friske nok til å følge undervisning eller ta arbeid. I østfløyen holdt selve Registreringssentralen til med belegning i første etasje og betjening i annen etasje.

Senere skulle arbeidet også omfatte delvis arbeidsuføre fra det sivile liv, og i 1949 var denne gruppen i flertall. I 1955 skiftet derfor institusjonen navn til Statens attføringsinstitutt i Oslo. I 1956 åpnet Statens attføringsinstitutt i Bergen, og i 1960 fikk Trondheim sitt eget institutt.

Attføringsinstituttene baserte seg på internatopphold for diagnostisering, arbeidstrening og fysisk funksjonstrening. Instituttene var ledet av psykologer, som skulle kartlegge evnenivå og personlighet. I løpet av 1960- og 70-tallet økte andelen klienter med psykiske og sosiale problemer, og antallet med fysisk sykdom sank. Senter for yrkesmessig attføring var leietaker fram til 31. desember 1996.

Etter 1996 har anlegget vært leid ut til flere ulike formål, blant annet til sykepleierutdanning og til Utlendingsdirektoratet som etablerte asylmottak for kosovoalbanske flyktninger i 2000.

Kilder:

Landsverneplanen for Statsbyggs eiendommer, Statsbygg 2016

Hans-Henrik Egede-Nissen: *Kriegslazarett 1/509. Aker sykehus under fremmed kommando*, Pax Forlag 2024.

Eiendomsforhold

Hele fredningsområdet ligger på gnr./bnr. 85/263 i Oslo kommune. Eiendommen eies av Oslo Universitetssykehus HF.

Forholdet til annet lovverk

Plan og bygningsloven

I Statlig reguleringsplan for Nye Aker sykehus S-5174, vedtatt av kommunal- og moderniseringsdepartementet, 28. februar 2023, er eiendommen avsatt til institusjon. Det er gitt bestemmelser til arealformålet for Sinsenveien 76. Det er lagt hensynssone – bevaring kulturmiljø H570 på bygningen og deler av arealene. I plankartet er det lagt inn ny hovedadkomst til Aker sykehus, som berører eiendommen 85/263.

I kommuneplanen "Oslo mot 2030 – Smart, trygg og grønn" vedtatt av Oslo bystyre 23.09.2015, er området avsatt til arealformål bebyggelse og anlegg.

I KDP 17 "Kommunedelplan for torg og møteplasser", vedtatt 22.04.2009, ligger Sinsenveien 76 innenfor områder for etablering av torg/møteplass ved byutvikling.

Naturmangfoldloven

Som en del av saksutredningen skal det gjøres en vurdering av om vedtaket er av slik karakter at det kan utgjøre risiko for skade på naturmangfoldet. Dette følger av naturmangfoldloven §§ 8-12, jf. § 7.

Det er vurdert at fredningen ikke vil ha negative virkninger for naturmangfoldet.

Behandling av tiltak hvor det kan være motsetning mellom ulike lover og forskrifter

Det kan oppstå situasjoner der det vil være motsetning mellom kulturminneloven og andre myndighetsområders lover og forskrifter. Dersom avklaringen mellom ulike deler av lovverket ikke er entydig vil den måtte ses i dialog mellom de myndigheter som forvalter det aktuelle regelverket.

Prosess og saksgang

Sinsenveien 76 skal bygges om og tas i bruk til behandling innen psykisk helse og avhengighet for barn og unge i det nye lokalsykehuset og akuttpsykehuset på Nye Aker.

Det har derfor vært behov for å se endring og utvikling av eiendommen, fredning og reguleringsplanens føringer på en helhetlig måte.

I utarbeidelsen av fredningsforslaget er landsverneplanen for Sinsenveien 76, reguleringsplanen for Aker sykehus, informasjon om brukers behov fra prosjekt Nye Aker, lagt til grunn.

Det har vært gjennomført en møterekke med Nye Aker, Sykehusbygg, Byantikvaren og Riksantikvaren i tidsrommet november 2024 til juni 2025. Det har også blitt gjennomført felles befaringer. I løpet av denne prosessen har vi kommet fram til et omforent omfang av fredningen.

Utkastet til fredningsforslag har blitt forelagt partene til forhåndsvurdering. En del av innspillene er tatt til følge og innarbeidet i høringsforslaget. Nye Aker har i tillegg forankret utkastet videre til Oslo Universitetssykehus og Helse Sør-Øst RHF.

Høringsfrist og videre saksgang

Forskriftsfredning etter kulturminneloven § 22a følger saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven kapittel VII om forskrifter. I samsvar med forvaltningsloven § 37 sender Riksantikvaren fredningsforslaget ut på offentlig høring, med 11 ukers høringsfrist. Samtidig blir det kunngjort i Avisa Oslo og Akers Avis Groruddalen at fredningsforslaget var lagt ut til offentlig ettersyn på www.riksantikvaren.no

Riksantikvaren er den instans som vedtar forskrift om fredning med hjemmel i kulturminneloven § 22a jf. § 15. Når høringsperioden er over vil eventuelle endringer i forskrift om kulturhistorisk eiendom kap. XX, bli innarbeidet for Riksantikvaren vedtar fredningsforskriften.

Vedtak om fredning ved forskrift er ikke et enkeltvedtak etter forvaltningsloven og kan ikke påklages.

Når forskriften er endelig vedtatt av Riksantikvaren vil den bli kunngjort i Norsk Lovtidend. Kapittel XX vil ved vedtakelsen bli gjort til en del av forskrift 9. november 2011 nr. 1088 om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer ved en endringsforskrift.

Frist for uttalelse er 12. september 2025

Kontaktinformasjon

Spørsmål kan rettes til:

Ingrid Melgård, seniorrådgiver, ingrid.melgard@ra.no

Sigrid Murud, seksjonssjef, sigrid.murud@ra.no

Martine M Thodesen Sande, seniorrådgiver (juridiske spørsmål) Martine.Sande@ra.no

Hilsen

Anne-Judith Munthe-Kaas
avdelingsdirektør

Sigrid Murud
seksjonssjef

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Vedlegg:

Kopi til: Helse- og omsorgsdepartementet, Postboks 8011 Dep, 0030 OSLO/ Klima- og miljødepartementet, Postboks 8013 Dep, 0030 OSLO

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Byantikvaren - Oslo		Postboks 2094 Grünerløkka	0505 OSLO
Fortidsminneforeningen		Dronningens gate 11	0152 OSLO
Helse Sør-Øst RHF		Postboks 404	2303 HAMAR
Oslo kommune		Rådhuset	0037 OSLO
Oslo Universitetssykehus HF		Postboks 4956 Nydalén	0424 OSLO
Oslo universitetssykehus HF, Aker		Postboks 4956 Nydalén	0424 OSLO
Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus		Postboks 325	1502 MOSS
Sykehusbygg HF		Postboks 6245 Torgarden	7488 TRONDHEIM